

www.2010againstopoverty.eu
2010againstopoverty@ec.europa.eu

Publikacje Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równości Szans można pobrać lub bezpłatnie zaprenumerować na stronie: <http://ec.europa.eu/social/publications>

Ponadto można zaprenumerować bezpłatny biuletyn Komisji Europejskiej zatytułowany „Europa Socjalna” na stronie: <http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<http://ec.europa.eu/social/>

ISBN 978-92-79-13680-1

BADANIE EUROBAROMETRU – UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE 2009

Komisja Europejska

2010
Europejski Rok
Walki
z Ubóstwem
i Wykluczeniem
Społecznym

www.2010againstopoverty.eu

***Europe Direct to serwis, który pomoże Państwu
znaleźć odpowiedzi na pytania dotyczące Unii Europejskiej***

**Numer bezpłatnej infolinii *:
00 800 6 7 8 9 10 11**

* Niektórzy operatorzy telefonii komórkowej nie udostępniają połączeń z numerami 00 800 lub pobierają za nie opłaty.

WAŻNA INFORMACJA PRAWNA

Komisja Europejska, ani żadna osoba działająca w imieniu Komisji, nie odpowiada za sposób wykorzystania informacji zawartych w niniejszej publikacji.

Zdjęcia Michel Loriaux © Unia Europejska

Wiele informacji o Unii Europejskiej można znaleźć w portalu Europa (<http://europa.eu>).

Dane katalogowe znajdują się na końcu niniejszej publikacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2009

ISBN 978-92-79-13680-1

doi: 10.2767/5897

© Unia Europejska, 2009

Powielanie materiałów dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Powielanie fotografii jest niedozwolone.

Printed in Belgium

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE BIAŁYM BEZCHLOROWYM

Komisja Europejska

BADANIE EUROBAROMETRU – UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE | 2009

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej

2009 — 8 str. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-13680-1

doi: 10.2767/5897

Niniejsza publikacja jest dostępna w formie drukowanej we wszystkich językach urzędowych UE.

Jak otrzymać publikacje UE

Publikacje płatne:

- w EU Bookshop (internetowa księgarnia UE) – <http://bookshop.europa.eu>
- w księgarniach (podając tytuł, wydawcę lub numer ISBN)
- bezpośrednio u naszych przedstawicieli handlowych
Dane kontaktowe przedstawicieli handlowych można uzyskać na stronie <http://bookshop.europa.eu> lub wysyłając faks na numer +352 2929-42758.

Publikacje bezpłatne:

- w EU Bookshop (internetowa księgarnia UE) – <http://bookshop.europa.eu>
- w przedstawicielstwach lub delegaturach Komisji Europejskiej
Dane kontaktowe przedstawicielstw i delegatur można uzyskać na stronie <http://ec.europa.eu> lub wysyłając faks na numer +352 2929-42758.

WPROWADZENIE

Solidarność jest podstawową zasadą Unii Europejskiej. Wszyscy obywatele powinni wspólnie korzystać z dobrobytu, ale także dzielić się ciężarem w dobie kryzysu. Jednakże prawie 80 milionów Europejczyków żyje poniżej progu ubóstwa, a wiele osób ma poważne problemy ze znalezieniem pracy, dostępem do edukacji, opieki socjalnej, usług finansowych oraz ze znalezieniem mieszkania o akceptowalnym standardzie.

Dziesięć lat po tym, jak przywódcy państw i rządów Unii Europejskiej zobowiązali się do stanowczej walki z ubóstwem w UE, rok 2010 został ogłoszony **Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym**. Działania podejmowane w ramach Europejskiego Roku skupiają się wokół czterech ogólnych celów i założeń. Są to:

- uznanie prawa osób żyjących w ubóstwie do pełnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa;
- wspólna odpowiedzialność i udział w walce z ubóstwem, ze szczególnym uwzględnieniem działań podejmowanych zarówno grupowo, jak i indywidualnie;
- promowanie spójności i podkreślanie korzyści dla wszystkich członków społeczeństwa jakie płyną z eliminacji zjawiska ubóstwa oraz z integracji społecznej;
- polityczne zaangażowanie i konkretne działania zmierzające do eliminacji ubóstwa i wykluczenia społecznego, podejmowane na wszystkich szczeblach władzy, oraz zaangażowanie całego społeczeństwa w realizację tych celów.

W niniejszym dokumencie zaprezentowano najistotniejsze wnioski sondażu Eurobarometru dotyczącego ubóstwa i wykluczenia społecznego, którego wyniki opublikowano w październiku 2009 roku.

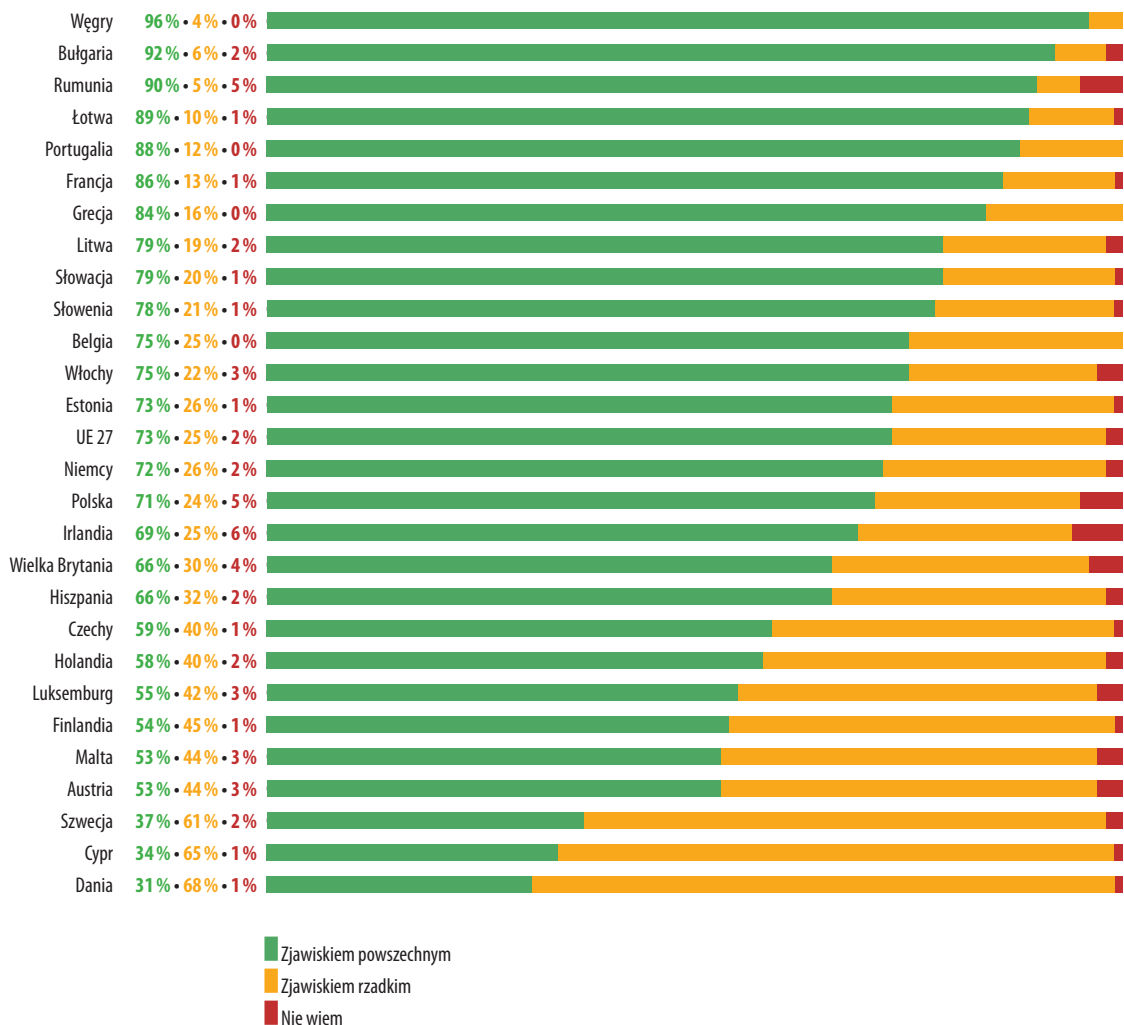
Sondaż został przeprowadzony na zlecenie Dyrekcji Generalnej (DG) Komisji Europejskiej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równości Szans. Sondaż został przeprowadzony przez sieć TNS Opinion & Social network między 28 sierpnia a 17 września 2009. *Nota techniczna dotycząca sposobu, w jaki ośrodki należące do sieci TNS Opinion & Social network przeprowadziły wywiad z respondentami, oraz dokładne wyniki sondażu zostaną opublikowane w formie aneksu, który zostanie załączony do pełnej wersji sprawozdania.*

1. POSTRZEGANA SKALA PROBLEMU UBÓSTWA W UE

Prawie 80 milionów Europejczyków, czyli 16% unijnej populacji, żyje poniżej granicy ubóstwa. Wyniki sondażu wykazały, że Europejczycy rozumieją ubóstwo na różne sposoby. Zdaniem prawie jednej czwartej (24%) respondentów ludzie uznawani są za ubogich, jeśli posiadane przez nich środki są tak ograniczone, że uniemożliwiają im pełne uczestnictwo w życiu swojej społeczności. Kolejne 22% respondentów definiuje ubóstwo jako niemożność nabycia podstawowych dóbr niezbędnych do życia, podczas gdy dla 21% respondentów ubóstwo oznacza konieczność korzystania z pomocy organizacji charytatywnych lub pobierania zasiłków socjalnych. Najmniejszy odsetek (18%) respondentów uważa, że ludzie są ubodzy, jeśli ich środki dostępne na miesięczne utrzymanie są poniżej poziomu wyznaczonego przez linię ubóstwa.

Prawie trzy czwarte respondentów (73%) uważa, że ubóstwo w ich kraju jest zjawiskiem powszechnym. Jednakże stopień, w jakim ubóstwo postrzegane jest jako zjawisko powszechne, różni się w poszczególnych krajach.

Czy ubóstwo w (NASZYM KRAJU) jest ...?

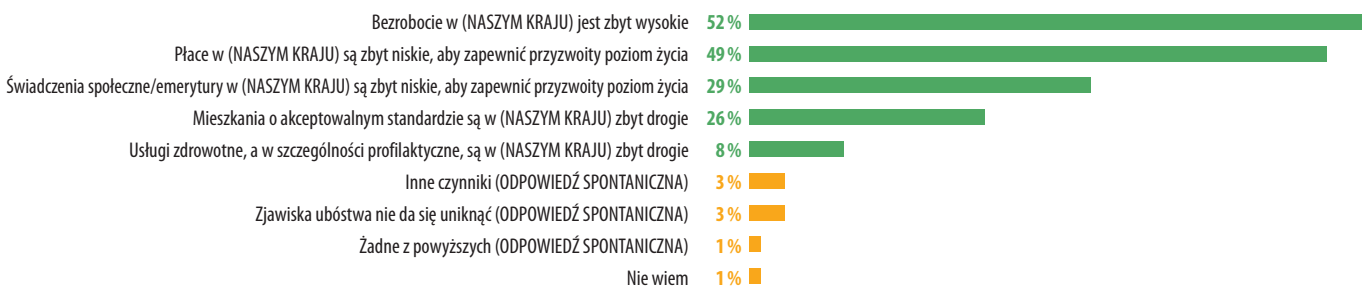

84% Europejczyków uważa, że zjawisko ubóstwa nasiliło się w ich kraju w ciągu ostatnich trzech lat. Ponad połowa obywateli Węgier (64%), Łotwy (62%) oraz Grecji (54%) uważa, że zjawisko to „bardzo się nasiliło”.

2. CZYNNIKI POSTRZEGANE JAKO PRZYCZYNY UBÓSTWA

Ubóstwo może być spowodowane zarówno czynnikami „społecznymi” jak i „indywidualnymi”. Wysoka stopa bezrobocia, zbyt niskie płace zbyt niskie świadczenia społeczne i emerytury oraz zbyt wysoki koszt przyzwoitego zakwaterowania są najczęściej postrzegane jako społeczne czynniki wywołujące ubóstwo, natomiast brak odpowiedniego wykształcenia, kwalifikacji lub umiejętności, jak również tzw. ubóstwo dziedziczne i uzależnienia są najczęściej postrzegane jako „indywidualne” przyczyny ubóstwa.

Które dwa z poniższych zjawisk społecznych Pana(i) zdaniem najlepiej wyjaśniają występowanie ubóstwa?

Jeśli chodzi o czynniki indywidualne, które dwa z podanych niżej zjawisk Pana(i) zdaniem najlepiej wyjaśniają występowanie ubóstwa? (ZMIENIAJĄC KOLEJNOŚĆ – MAKSYMALNIE 2 ODPOWIEDZI)

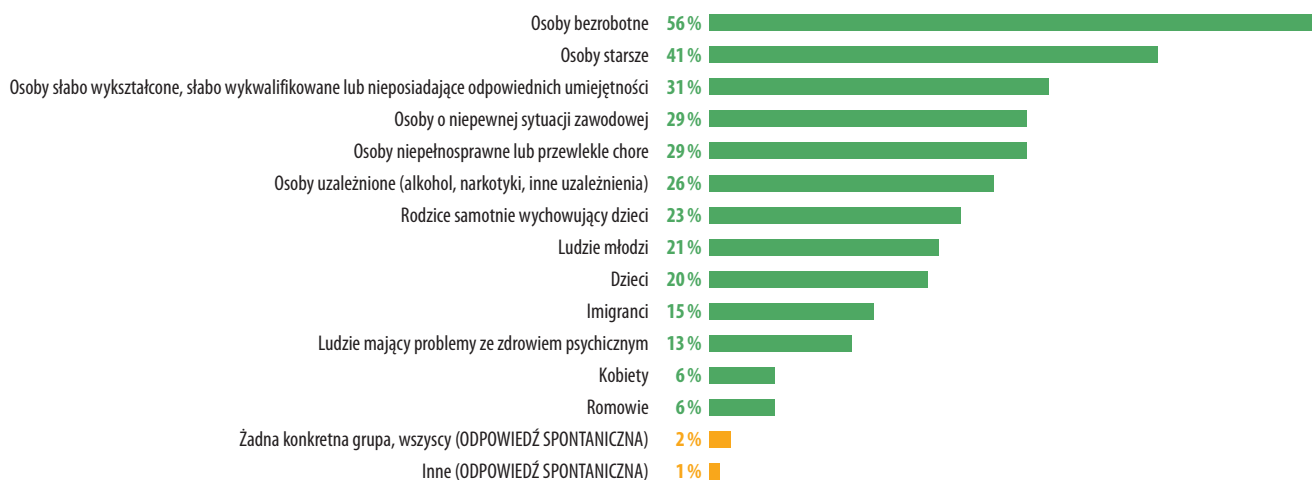
Brak odpowiedniego wykształcenia, kwalifikacji lub odpowiednich umiejętności jest postrzegany jako przyczyna ubóstwa przez 53 % respondentów w Holandii oraz 51 % respondentów w Danii i w Niemczech. W Europie Płd. – a w szczególności na Cyprze (44 %) – ubóstwo postrzegane jest głównie jako problem dziedziczny. Respondenci z Europy Południowej kładą również spory nacisk na związek z rodziną i lokalną społecznością. Np. 32 % respondentów z Portugalii uważa, że ludzie są biedni, ponieważ nie otrzymali wystarczającej pomocy ze strony rodziny lub przyjaciół.

W wielu krajach uważa się, że ubóstwo ma związek z kosztami dotyczącymi zakwaterowania: 67 % Europejczyków uważa, że trudno jest znaleźć lokal mieszkalny o odpowiednim standardzie po przystępnej cenie. Opinia ta jest szczególnie popularna w Republice Czeskiej i na Cyprze (po 89%), jak również w Luksemburgu, Malcie (po 86 %) oraz w Słowacji (84 %).

3. OSOBY UWAŻANE ZA NAJBARDZIEJ ZAGROŻONE UBÓSTWEM?

Ponad połowa (56%) Europejczyków uważa, że najbardziej zagrożeni ubóstwem są bezrobotni, podczas gdy 41% uważa, że najbardziej zagrożone są osoby starsze. 31% respondentów uważa, że najbardziej zagrożone są osoby o niskim poziomie wykształcenia, słabo wykwalifikowane lub te, które nie posiadają odpowiednich umiejętności. Do najbardziej zagrożonych ubóstwem grup społecznych Europejczycy zaliczają również osoby o niepewnej sytuacji zawodowej, osoby niepełnosprawne oraz osoby przewlekle chore.

Które z poniższych grup ludności w (NASZYM KRAJU) są Pana(i) zdaniem najbardziej zagrożone ryzykiem ubóstwa?

Wyniki sondażu wskazują również, że wiek odgrywa ważną rolę w kształtowaniu opinii publicznej, jeśli chodzi o zagrożenie ubóstwem osób starszych. Odsetek młodych Europejczyków (w wieku 15-24 lat), którzy uważają, że osoby starsze są najbardziej zagrożone ubóstwem, jest dużo niższy niż odsetek podobnie myślących „starszych” Europejczyków, mających 55 lat i więcej (odpowiednio 33% i 45% respondentów).

4. KTÓRZY EUROPEJCZYCY UWAŻAJĄ SIĘ ZA BEZPOŚREDNIO ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM?

Choć Europejczycy uważają ubóstwo za zjawisko powszechne i występujące coraz częściej, większość z nich nie czuje się zagrożona ubóstwem.

Biorąc pod uwagę różne czynniki oceny ryzyka – takie jak np. możliwość związania końca z końcem oraz opłacenia rachunków, ryzyko nadmiernego zadłużenia, obawy dotyczące utrzymania bądź utraty pracy lub ewentualne ryzyko zostania bez dachu nad głową – wydaje się, że większość Europejczyków nie obawia się o swoją sytuację.

Gospodarstwa domowe mogą mieć różne źródła dochodu, a domowy budżet może być zasilany przez więcej niż jednego członka tego gospodarstwa. Czy miesięczny dochód w Pana(i) gospodarstwie domowym wystarcza, aby związać koniec z końcem ...?

	Z łatwością	Średnio	Z trudnością	Nie wiem
UE 27	30%	56%	12%	2%
DK	57%	37%	5%	1%
SE	53%	41%	4%	2%
NL	50%	40%	8%	2%
LU	47%	46%	5%	2%
DE	45%	45%	9%	1%
AT	43%	50%	6%	1%
FI	43%	53%	3%	1%
BE	38%	50%	11%	1%
UK	35%	54%	8%	3%
SI	33%	54%	13%	-
IE	30%	54%	10%	6%
ES	28%	60%	10%	2%
FR	25%	62%	12%	1%

	Z łatwością	Średnio	Z trudnością	Nie wiem
IT	24%	61%	13%	2%
MT	24%	65%	9%	2%
SK	24%	63%	13%	-
CY	23%	54%	23%	-
PL	21%	59%	17%	3%
PT	21%	62%	15%	2%
EE	20%	65%	13%	2%
LT	20%	60%	18%	2%
CZ	17%	69%	13%	1%
LV	12%	56%	30%	2%
EL	11%	54%	35%	-
RO	9%	63%	24%	4%
BG	5%	52%	40%	3%
HU	5%	61%	34%	-

Postrzegane ryzyko ubóstwa wśród ludzi bezrobotnych jest znacznie wyższe niż unijna średnia:

- Bezrobotni dwa razy częściej obawiają się, że wpadną w pułapkę nadmiernego zadłużenia (50%, podczas gdy średnia UE wynosi 27%).
- Ponad dwa razy częściej mają ciągłe problemy z opłatą rachunków i spłatą innych zobowiązań finansowych (46% wobec unijnej średniej na poziomie 21%).
- Gospodarstwa domowe osób bezrobotnych trzy razy częściej mają problem, by związać koniec z końcem (31% wobec średniej UE na poziomie 12%).
- Bezrobotni dwa razy częściej obawiają się, że zostaną bez dachu nad głową (16% wobec średniej UE na poziomie 7%).

5. KONSEKWENCJE UBÓSTWA

Europejczycy, którzy z trudem wiążą koniec z końcem, są znacznie mniej zadowoleni ze swego życia niż pozostali obywatele UE. Są również bardziej niezadowoleni ze stanu swego zdrowia oraz z życia rodzinnego.

Zadowolenie z ... (uśrednione wyniki w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza „bardzo niezadowolony”, a 10 oznacza „bardzo zadowolony”)	Średni wynik UE 27	Łatwość, z jaką gospodarstwu domowemu przychodzi związać koniec z końcem		
		Łatwo	Średnio	Trudno
...z życia ogólnie	6,9	7,8	6,7	4,9
...ze stanu zdrowia	7,2	7,6	7,2	6,3
...z życia rodzinnego	7,7	8,2	7,7	6,7

Wspomniane wyżej opinie nie są jedynymi postrzeganymi konsekwencjami ubóstwa. 87 % Europejczyków uważa, że ubóstwo ogranicza szanse ludzi na znalezienie odpowiedniego mieszkania, 80 % uważa, że ubóstwo ogranicza możliwość zdobycia wyższego wykształcenia oraz uczestnictwa w kursach edukacyjnych dla dorosłych, a 74 % respondentów wierzy, że ogranicza ono szanse znalezienia pracy. Większość Europejczyków (60 %) jest zdania, że ogranicza ono perspektywy otrzymania przyzwoitej edukacji szkolnej, natomiast 54 % uważa, że ubóstwo ogranicza możliwość podtrzymywania kontaktów z przyjaciółmi. Wiele osób twierdzi również, że usługi publiczne są zbyt drogie, co być może tłumaczy fakt, dlaczego ubóstwo postrzegane jest jako czynnik ograniczający dostęp do tego typu usług.

→ Europejskie społeczeństwo starzeje się, w związku z czym usługi związane z długoterminową opieką nad osobami starszymi stanowią źródło niepokoju: 45 % respondentów uważa, że są one zbyt drogie. Około jednej trzeciej (35 %) respondentów jest zdania, że usługi opieki nad dziećmi są zbyt drogie, podczas gdy 34 % respondentów myśli podobnie, jeśli chodzi o wynajem lokali komunalnych.

Większość Europejczyków nie skarży się na trudności w dostępie do usług finansowych, jednakże sytuacja grup zagrożonych ubóstwem wygląda zupełnie inaczej.

- **Bezrobotni:** siedmiu z dziesięciu bezrobotnych Europejczyków ma problemy z otrzymaniem kredytu hipotecznego, podczas gdy średnia unijna, jeśli chodzi o osoby spotykające podobne trudności, wynosi 49%. Kolejne 58 % bezrobotnych ma problemy z uzyskaniem pożyczki w banku, w porównaniu do średniej UE wynoszącej 34 %. Natomiast 47 % bezrobotnych miało trudności z otrzymaniem karty kredytowej (średnia UE wynosi 27 %).
- **Europejczycy, którym trudno jest związać koniec z końcem:** prawie trzy czwarte osób w tej grupie (72 %) miało problem z uzyskaniem kredytu hipotecznego, 64 % miało problem z uzyskaniem pożyczki, natomiast 55 % miało problem z otrzymaniem karty kredytowej.

Wykluczenie finansowe to poważny problem

Osobom, które wpadły w pułapkę ubóstwa, bardzo trudno jest się z niej wydostać. Narodowe statystyki wskazują na jeszcze większe rozbieżności w przypadku dostępu do usług finansowych:

Otrzymanie kredytu hipotecznego: zaledwie 20 % mieszkańców Finlandii ma problem z uzyskaniem kredytu hipotecznego, w porównaniu do 90 % mieszkańców Hiszpanii.

Otrzymanie kredytu konsumenckiego: odsetek osób, które mają problem z uzyskaniem pożyczki, wynosi od 12 % w Finlandii do 78 % w Hiszpanii. Ponad połowa (53 %) Bułgarów i 50 % mieszkańców Cypru również miało podobne problemy.

Uzyskanie karty kredytowej: odsetek osób, które mają problemy z uzyskaniem karty kredytowej, wynosi od 12 % w Holandii i Szwecji do 55 % w Hiszpanii.

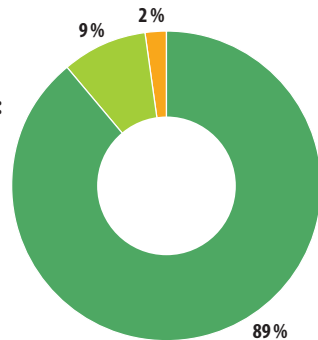
6. WALKA Z UBÓSTWEM

Średnio 89% Europejczyków uważa, że rząd ich kraju powinien podjąć pilne działania w celu walki z ubóstwem. (wykres 1)

Opinię tą podzielają nie tylko przez osoby mające trudności finansowe. 85% respondentów, których ze względu na wysokość dochodów w gospodarstwie domowym zaliczono do grupy osób dobrze sytuowanych, również uważa, że ubóstwo to problem wymagający podjęcia pilnych działań ze strony rządu.

Do jakiego stopnia zgadza się lub nie zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami: **Ubóstwo w (NASZYM KRAJU) to problem, który wymaga pilnych działań ze strony rządu.**

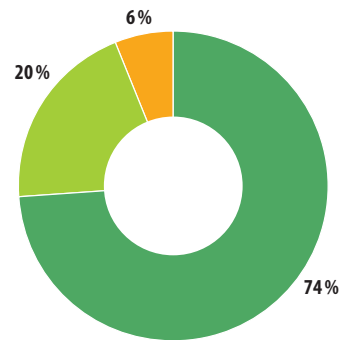
■ Zgadzam się
■ Nie zgadzam się
■ Nie wiem

wykres 1

Jak istotną rolę Pana(i) zdaniem odgrywa Unia Europejska w walce z ubóstwem?

■ Istotna
■ Nieistotna
■ Nie wiem

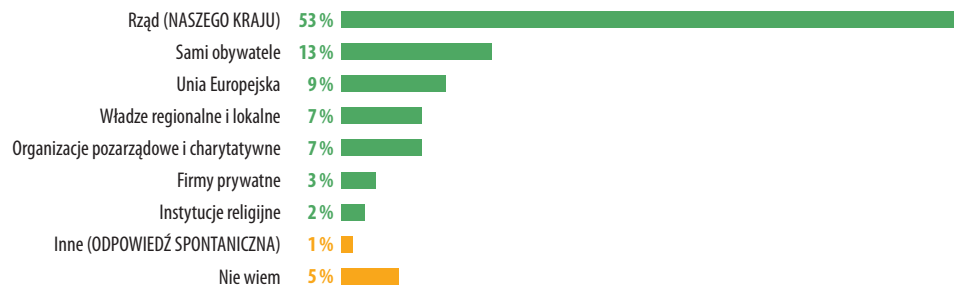

wykres 2

Zdaniem Europejczyków Unia Europejska nie jest w pierwszym rzędzie odpowiedzialna za walkę z ubóstwem, jednakże jej rola w tej dziedzinie przez wielu postrzegana jest jako istotna (28% respondentów uważa, że jest ona „bardzo istotna”, a 46% jest zdania, że jest ona „w miarę istotna”).

Pogląd, że UE odgrywa ważną rolę w walce z ubóstwem, jest w Europie powszechny. Najbardziej rozpowszechniony jest on na Malcie (93%) i w Słowacji (91%).

Kto z poniższej listy Pana(i) zdaniem jest odpowiedzialny za zmniejszenie rozmiaru ubóstwa i zapobieganie temu zjawisku w (NASZYM KRAJU)?

Ponad połowa (53%) Europejczyków uważa, że to właśnie rządy ich państw są w pierwszym rzędzie odpowiedzialne za walkę z ubóstwem. Odsetek osób podzielających tę opinię na poziomie państw członkowskich wynosi od 24% (we Francji) do 85% (w Bułgarii). Inne kraje, w których ponad trzy czwarte obywatele uważa, że rząd odgrywa kluczową rolę w tej kwestii, to Węgry (80%) i Łotwa (77%). Poniżej podano innych kluczowych aktorów, od których Europejczycy oczekują podjęcia działań w tej sprawie:

- Ponad jedna czwarta holenderskich respondentów uważa, że za walkę z ubóstwem w pierwszym rzędzie odpowiadają **sami obywatele** (27% wobec średniej UE na poziomie 13%). Finlandia to – obok Holandii – jedyny kraj członkowski, w którym pogląd ten podziela ponad jedna piąta obywateli (22%).
- Ponad jedna czwarta respondentów z Francji uważa, że walka z ubóstwem to zadanie głównie dla **organizacji pozarządowych oraz charytatywnych** (26%, podczas gdy średnia unijna wynosi 7%).
- Prawie jedna czwarta (23%) greckich respondentów wyznaje pogląd, że walka z ubóstwem jest w pierwszym rzędzie obowiązkiem **Unii Europejskiej** (średnia europejska wynosi 9%). W Luksemburgu tego samego zdania jest 20% obywateli.

PODSUMOWANIE

Obywatele UE zdają sobie sprawę z istnienia problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego we współczesnym społeczeństwie: prawie trzy czwarte obywateli uważa, że ubóstwo w ich kraju jest zjawiskiem powszechnym, nawet jeśli opinie na ten temat różnią się znacznie pomiędzy krajami członkowskimi. Bycie biednym jest najczęściej postrzegane jako posiadanie ograniczonych środków, co uniemożliwia ludziom pełne uczestnictwo w życiu ich społeczności, jako brak możliwości zakupu podstawowych dóbr niezbędnych do życia lub jako konieczność korzystania z pomocy organizacji charytatywnych lub opieki społecznej.

Ponad 80% Europejczyków twierdzi, że zjawisko ubóstwa nasiliło się w ciągu ostatnich trzech lat. Rezultat ten należy rozpatrywać w kontekście obecnego kryzysu gospodarczego, którego skutki będą odczuwalne w przyszłości.

Bezrobocie oraz płace zbyt niskie w stosunku do kosztów utrzymania są najczęściej postrzegane jako „społeczne” przyczyny ubóstwa. Kolejną postrzeganą przyczyną ubóstwa są wysokie koszty związane z mieszkaniem: dwie trzecie Europejczyków ma trudności ze znalezieniem mieszkania o rozsądnym standardzie po przystępnej cenie. Najczęściej podawane czynniki indywidualne, które prowadzą do ubóstwa, to brak wykształcenia, kwalifikacji lub odpowiednich umiejętności, tzw. ubóstwo dziedziczne oraz nałogi.

Wyniki sondażu potwierdzają postrzegane zagrożenie ubóstwem osób bezrobotnych: ponad połowa Europejczyków uważa, że osoby bezrobotne są najbardziej zagrożone ubóstwem. Prawie połowa Europejczyków wierzy, że osoby bezrobotne powinny stanowić grupę priorytetową, jeśli chodzi o dostęp do pomocy socjalnej. Osoby starsze są również często postrzegane jako grupa społeczna zagrożona ubóstwem.

Osoby bezrobotne czują się zagrożone ubóstwem znacznie częściej niż pozostali Europejczycy. Ludziom, którzy wpadli w tę pułapkę, trudno jest się z niej wydostać. Jak pokazują wyniki sondażu, prawie 75% osób, które z trudem wiążą koniec z końcem, ma problem z otrzymaniem kredytu hipotecznego, prawie jedna trzecia ma problem z uzyskaniem pożyczki, natomiast ponad połowa ma problem z otrzymaniem karty kredytowej.

Obywatele uważają, że ubóstwo jest problemem, który wymaga pilnych działań: 90% respondentów jest zdania, że działania te powinien podjąć rząd w ich kraju. Ponad połowa respondentów twierdzi, że to właśnie rząd jest w pierwszym rzędzie odpowiedzialny za walkę z ubóstwem i zapobieganie temu zjawisku.

Jeśli chodzi o samą UE, to prawie trzy czwarte Europejczyków uważa, że Unia Europejska ma do odegrania ważną rolę w walce z ubóstwem.